

ПУГАЧ Р.П.

*студент спеціальності «Журналістика»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ТОНКІХ І.Ю.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри журналістики
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

СПЕЦИФІКА СТВОРЕННЯ МАТЕРІАЛІВ У ФОРМАТІ ЖУРНАЛІСТИКИ РІШЕНЬ ДЛЯ ОНЛАЙН-МЕДІА «SODA»

Сучасні регіональні медіа України перебувають у вкрай складних умовах розвитку, спричинених як глобальними процесами трансформації медіапростору, так і реаліями воєнного часу. Повномасштабне вторгнення Росії створило нові виклики для журналістів, особливо у прифронтових областях. Запоріжжя, розташоване лише за кілька десятків кілометрів від лінії фронту, є таким регіоном, де інформаційна діяльність стикається з багатьма труднощами. З одного боку, журналісти зобов'язані оперативно інформувати населення про загрози та наслідки бойових дій, з іншого – запобігати паніці, зберігати критичний підхід і надавати громаді інструменти для пристосування до нових реалій життя.

Війна спричинила загострення тих проблем, що й раніше були притаманні українським регіональним медіа: нестача фінансування, обмежені кадрові можливості, низька довіра аудиторії. Часто місцеві видання змушені працювати в умовах інформаційних маніпуляцій, тиску з боку влади та постійної конкуренції із загальнонаціональними ЗМІ. У таких обставинах регіональним медіа вкрай важко знайти свою унікальну нішу та запропонувати аудиторії ексклюзивний контент.

Одним із можливих напрямів розвитку регіональної журналістики в умовах кризи стає впровадження моделі журналістики рішень. Цей підхід виник у відповідь на кризу довіри до медіа та перенасичення інформаційного простору негативними новинами. Журналістика рішень не ігнорує проблеми та конфлікти, а доповнює їх констатацію аналізом можливих шляхів подолання проблем, прикладами вдалих кейсів і

досвідом, корисним для громадян. У такий спосіб медіа перестає бути лише інформатором і перетворюється на платформу діалогу та пошуку відповідей. Саме тому дослідження особливостей створення матеріалів у такому форматі на регіональному рівні сьогодні набуває особливої актуальності.

Метою дослідження є визначення специфіки процесу підготовки журналістських матеріалів у форматі журналістики рішень на прикладі запорізького онлайн- медіа «SODA», зокрема окреслення критеріїв відбору тем та підходів до висвітлення проблем прифронтового регіону.

Теоретико-методологічні засади журналістики рішень представлено в роботах таких зарубіжних дослідників як Дж. А. Бойдесен, К. Гілденстед, К. Макінтайр, К. Молек-Козаковська, Дж. Хотц, а також українських науковців: Я. Бакаєвич, О. Гондюл, А. Житнікової, Ю. Любченко, Т. Слотюк, Н. Фенько, Н. Черепової та ін. Проте дотепер не вистачає робіт, у яких вивчається специфіка впровадження моделі журналістики рішень на регіональному рівні, зокрема в Запоріжжі.

У контексті українських регіональних медіа журналістика рішень стає засобом, який підвищує рівень довіри до місцевого медіапростору, зміцнює стійкість громади та мотивує мешканців брати активну участь у вирішенні проблем. Під час повномасштабної війни реалізація цієї моделі журналістики набирає ваги, оскільки зростає загальна кількість викликів та проблем, що постають перед суспільством, і аудиторія медіа потребує допомоги, що має прагматичний бік виявлення, тобто конкретні практичні результати.

Наприклад, журналісти запорізького онлайн-медіа «SODA» готують аналітичні статті, розслідування, *slow- news* та інтерв'ю, що не лише виявляють наявні проблеми, а й пропонують практичні способи їх розв'язання – від питань енергетичної безпеки до розбудови міської інфраструктури в умовах воєнного стану та в подальший період повоєнного відновлення. Така стратегія дозволяє жителям регіону спостерігати реальні трансформації і, незважаючи на суворі реалії війни, повірити в те, що громада здатна активізувати власний потенціал для майбутнього розвитку.

Матеріали такого формату мають свою специфіку підготовки. Основною відмінністю журналістики рішень від традиційної журналістики є не лише висвітлення певної проблеми, а й фокусування на можливих способах її вирішення. Діяльність журналістів, що створюють матеріали у напрямі рішень, спрямована на формування ініціативної громадянської позиції та активізацію читачів, з метою спонукати їх власними діями змінювати ситуацію в місті та регіоні на краще. Представники французької організації «Reporters d'Espoirs» («Репортери надії») вважають:

«Повідомлення, що публікуються в ЗМІ, можуть брати участь у стимулюючих діях. І в цьому випадку заохочувати поширення або навіть тиражування конкретної ініціативи, яка позитивно впливає на суспільство» [2].

Формування активної спільноти завдяки впровадженню моделі журналістики рішень має потенціал стати однією з головних тенденцій у регіональних медіа України. Особливий вплив це може мати у прифронтових регіонах, зокрема в Запорізькій області. Так, наприклад, Ю. Любченко зауважує, що саме формат журналістики рішень найкраще підходить для висвітлення процесу відбудови регіонів після російських обстрілів чи деокупації [1]. На думку дослідниці, локальні медіа здатні транслювати запит мешканців конкретних територій, висвітлювати ті сфери, що потребують особливої уваги представників місцевої влади, знайомити свою аудиторію з досвідом інших громад, пропонуючи в такий спосіб рішення проблеми [1].

У Запорізькому регіоні одним із перших ЗМІ, чий контент формується за принципами журналістики рішень, стало онлайн-медіа «SODA» [3]. Своєю місією редакційний колектив «SODA» вбачає вирішення локальних проблем Запоріжжя та області. Медіа намагається не просто інформувати, а своїми публікаціями ініціювати зміни. Тому у своїй роботі журналісти аналізують проблеми, шукають шляхи їх розв'язання та звертаються до тих місцевих мешканців, які готові діяти. Окрім цього, медіа активно висвітлює діяльність локальних ініціатив та активістів, які сприяють вирішенню різноманітних проблем регіону.

Власний досвід роботи на сайті онлайн-медіа дозволив осмислити специфіку підготовки публікацій для «SODA» на всіх етапах журналістської діяльності. Наприклад, матеріал під заголовком «Фестивальна: чому центральна площа в такому стані і чи є плани на зміни» від 30 вересня 2024 р. присвячений виявленню причин занедбаності центральної площі Запоріжжя [3]. Його розміщено у рубриці «Проблемопедія», в якій журналісти медіа аналізують нагальні проблеми міста та намагаються запропонувати дієві рішення на прикладах інших міст України чи світу. Ідея написання матеріалу з'явилась після оприлюднення на цифровій платформі публічних інвестицій «DREAM» проєкту з реконструкції площі Фестивальної. Після спільного обговорення разом із головною редакторкою «SODA» Катериною Рождественською було прийнято рішення написати матеріал.

Наступним етапом роботи став збір інформації щодо обраної теми. Це потребувало проведення моніторингу наявних публікацій про площу Фестивальну у регіональних ЗМІ, пошуку відповідних рішень Запорізької

міської ради, перевірки заяв посадовців стосовно цього. Для того, щоби матеріал відповідав основним вимогам журналістики рішень, було проаналізовано стан центральних площ в інших містах України. З цією метою ми переглянули публікації в локальних медіа різних регіонів країни та обрали приклад невдалої реконструкції Майдану Незалежності у Рівному, який навели у власному тексті. У «Solution Journalism Network» – провідній організації, що впроваджує модель журналістики рішень у практичній діяльності, вважають, що журналісти, які працюють у цьому форматі, мають висвітлювати не лише позитивні приклади [4]. Важливо демонструвати й невдачі, аби уникнути їх у майбутньому.

Наступним етапом у написанні статті став пошук вдалих прикладів облаштування центральної площі серед європейських столиць. На цьому етапі було проведено моніторинг матеріалів зарубіжних медіа та робіт експертів у галузі урбаністики, де пропонувались варіанти модернізації. Головними критеріями їх оцінки стали такі показники як доступність, функціональність та озеленення. У статті наводяться приклади таких міст як Осло, Копенгаген та Мадрид.

Матеріал під заголовком «Допомога під ворожим вогнем: як «Жіночі серця Зарічного» підтримують мешканців Комишуваської громади» від 21 січня 2025 р. присвячений благодійній організації «Жіночі серця Зарічного», що допомагає мешканцям Комишуваської громади із вирішенням гуманітарних та юридичних проблем [3]. На переконання представників французької організації «Reporters d'Espoirs», одним із головних завдань журналістики рішень є аналіз та поширення знань про ініціативи, які забезпечують конкретні, відтворювані відповіді на суспільні, економічні, соціальні та екологічні виклики [2]. Відповідно до такої концепції, створений нами матеріал належить до журналістики рішень.

Стаття стала частиною серії публікацій про громадські ініціативи та рушії змін у Запорізькій області. Матеріали були створені в партнерстві редакції «SODA» та ГО «СТЕП» у рамках проєкту «Сила малих спільнот». Початковим етапом був пошук тих громадських організацій та волонтерів, які діють саме на території Комишуваської громади. В процесі моніторингу публікацій про такі ініціативи у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм» було знайдено організацію «Жіночі серця Зарічного».

Після цього було прийнято рішення провести інтерв'ю із засновницею організації Вікторією Палегою, а наступною стадією стала підготовка до майбутньої бесіди. З цією метою ми переглянули пости про діяльність організації «Жіночі серця Зарічного» на її сторінці у фейсбуці. Інтерв'ю із засновницею проводилось у телефонному форматі, його

тривалість склала майже 1 годину. В цьому разі інтерв'ю було використано як метод збору інформації. Наступним етапом стало написання матеріалу, де транслювалась така головна ідея: сила локальної ініціативи може стати опорою для громади навіть у найскладніші часи. У тексті подається історія створення організації «Жіночі серця Зарічного», розповідається про переорієнтацію її діяльності на гуманітарні проблеми громади та плани на майбутню діяльність.

Матеріал «Рада відновлення Запоріжжя: як відкриті дискусії стають рушійною силою змін» від 30 грудня 2024 р. присвячений діяльності Ради відновлення Запоріжжя – коаліції громадських організацій, науковців та експертів, яка ініціює публічні діалоги між владою, громадськістю та міжнародними партнерами [3]. Головна мета таких дискусій – це координація повоєнного розвитку регіону. Початковим етапом роботи над матеріалом стало вивчення інформації про діяльність організації на різних платформах, зокрема на її сайті та в соціальних мережах. Для кращого розуміння специфіки роботи Ради відновлення було проведено декілька інтерв'ю із членами організації. Модель журналістики рішень у цьому матеріалі реалізується в способі висвітлення теми: спочатку ідентифікується наявність проблеми неефективної комунікації між владою та громадою, а потім подається конкретний приклад ініціативи, яка намагається виправити ситуацію.

Сьогодні українські регіональні медіа працюють в умовах надзвичайної складності, коли поєднуються військові випробування, економічні труднощі та втрата довіри масової аудиторії. У такому контексті журналістика рішень виявляється одним із найперспективніших підходів, який дозволяє локальним медіа не лише інформувати місцевих мешканців про події регіонального масштабу, а й створювати активні спільноти, здатні протистояти сучасним викликам. Приклад онлайн-ресурсу «SODA» в Запоріжжі демонструє, як впровадження принципів журналістики рішень сприяє глибокому аналізу проблем, пошуку практичних шляхів їх вирішення та заохоченню громадян до дії. Ключовим моментом є орієнтація на конкретні кейси, які можна реплікувати, а також підтримання балансу між демонстрацією невдач і позитивних прикладів

Отже, сьогодні журналістика рішень перетворюється на ефективний інструмент зміцнення регіональних медіа та їхнього впливу на суспільство, вона не лише відтворює реальність, а й сприяє трансформації громад, що особливо важливо для прифронтових регіонів України, що демонструє діяльність запорізького онлайн-медіа «SODA». Головними особливостями створення матеріалів у цьому форматі є ідентифікація проблеми та

пропонування шляхів її розв'язання, що відбувається завдяки моніторингу публікацій ЗМІ та соціальних мереж, заяв посадовців, пошуку серед них інформації щодо схожих проблем та прикладів їх вирішення, демонстрації вдалих та невдалих рішень громаді, поширення знань про корисні громадські ініціативи, спонукання аудиторії до активних дій та свідомої громадянської позиції. В умовах воєнного стану це дає змогу повірити в наявність конструктивних способів розв'язання проблем, у власні сили, в існування перспектив розвитку прифронтового регіону навіть в умовах кризи. Перспективою подальших наукових досліджень може стати акцентування уваги на векторах еволюції журналістики рішень та інших напрямів у контексті функціонування локальних медіа.

Список використаних джерел

1. Любченко Ю. Прояви журналістики рішень у медіапроєктах про відбудову. *Журналістика миру під час війни: потенціал і можливості*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя : ЗНУ, факультет журналістики, 2024. С. 178–181.
2. Reporters d'Espoirs. Режим доступу: <https://reportersdespoirs.org/english/> (дата звернення: 10.10.2025).
3. SODA. Онлайн-медіа. Режим доступу: <https://soda.zp.ua/> (дата звернення: 10.10.2025).
4. Solutions Journalism: What is it and why should I care? *Medium*. 09.12.2020. Режим доступу: <https://thewholestory.solutionsjournalism.org/solutions-journalism-what-is-it-and-why-should-i-care-e5acd0ab5332> (дата звернення: 10.10.2025).